

CY000PAF018 - ΥΔΑΤΟΦΡΑΚΤΗΣ SECRET VALLEY ΧΑ ΠΟΤΑΜΙ

Περιγραφή

Ο Υδατοφράκτης Secret Valley – Χα Ποτάμι PAF018 βρίσκεται εντός των διοικητικών ορίων των Κουκλιών, σε απόσταση 4.28km νότια από το κέντρο της κοινότητας Σουσκιούς που είναι ο πλησιέστερος οικισμός.

Ο Υδατοφράκτης κατασκευάστηκε στην κοίτη του ποταμού Χα-Ποτάμι. Το Χα- Ποτάμι συγκαταλέγεται στους δέκα μεγαλύτερους ποταμούς της Κύπρου και ανήκει στους ελάχιστους πλέον ποταμούς που η ροή των υδάτων τους δεν ανακόπτεται από κάποιο μεγάλο φράγμα στα ανάντη, με εξαίρεση των Υδατοφράκτης Secret Valley. Είναι κατασκευασμένος στην έξοδο του φαραγγιού, περίπου 3,5km από την εκβολή του ποταμού (1).

Η κατασκευή του Υδατοφράκτη έγινε θέμα συζητήσεων και διαφωνιών. Πιο κάτω παρουσιάζεται περιληπτικά η ιστορία κατασκευής και λειτουργίας του Υδατοφράκτη. Περισσότερες σχετικές πληροφορίες βρίσκονται στην «Αρχειοθήκη» του Υγροτοπίου και στο διαδίκτυο. Το καλοκαίρι του 1972, ιδιωτική εταιρεία, ιδιοκτήτρια τότε μεγάλου αγροκτήματος κατά μήκος του ποταμού Χα-Ποτάμι, προέβη στην ανέγερση μικρού εκτροπικού φράγματος στη κοίτη του ποταμού και στην κατασκευή χωμάτινης λιμνοδεξαμενής, χωρητικότητας γύρω στα 60,000 m³ νερού για λόγους άρδευσης φυτείας, με έκταση 600 σκάλες (1).

Το 1995, κατασκευάστηκε γήπεδο γκολφ στην παρακείμενη περιοχή. Κατά την περίοδο 2002-2003, έγινε επέκταση και ανύψωση των αναχωμάτων της χωμάτινης λιμνοδεξαμενής με σκοπό την εξασφάλιση μεγαλύτερων ποσοτήτων νερού για άρδευση του γηπέδου γκολφ, με αποτέλεσμα τη δημιουργία χωμάτινου Υδατοφράκτη επί της κοίτης του ποταμού συνολικής χωρητικότητας 500.000 m³ νερού, χωρίς τις απαιτούμενες άδειες και μελέτες. Έκτοτε η εταιρεία, χρησιμοποιεί το νερό από το υπό αναφορά Υδατοφράκτη για την άρδευση του γηπέδου γκολφ. Εξαιτίας του γεγονότος ότι ήταν παράνομο, δεν επιβάλλονταν, από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ), οποιαδήποτε τέλη σε σχέση με τις αντλούμενες ποσότητες νερού (1,2).

Για αποκατάσταση της νομιμότητας και για να επιτευχθούν συνθήκες ασφάλειας κατά τη φύλαξη του νερού στον Υδατοφράκτη, η εταιρεία κλήθηκε να υποβάλει στην αρμόδια Πολεοδομική Αρχή πλήρη τεχνική μελέτη και σχέδια σύμφωνα με όλες τις σχετικές παραμέτρους ασφάλειας, υδρολογική μελέτη και μελέτη επιπτώσεων στο περιβάλλον. Η τεχνική μελέτη υποβλήθηκε από την εταιρεία μαζί με αίτησή της με την οποία ζήτησε τη χορήγηση άδειας για βελτίωση και επέκταση του υφιστάμενου φράγματος, με σκοπό την αύξηση της χωρητικότητάς του στο 1,000,000 m³ νερού, ενώ παράλληλα συνέδεσε το θέμα της επέκτασης του υφιστάμενου φράγματος με την υποβολή αιτήματος για τη δημιουργία δεύτερου γηπέδου γκολφ στην περιοχή της κοιλάδας Χα- ποτάμι (1,2,3,4).

Στις 29.12.2006, εκδόθηκε πολεοδομική άδεια. Η πολεοδομική αυτή άδεια αναιρέθηκε με την με ημερομηνίας 21.5.2008 απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και κάλεσε την εταιρεία όπως κατεδαφίσει τον Υδατοφράκτη μέχρι την 31.5.2009 και την επαναφορά της κοίτης του ποταμού στην προτέρα της κατάσταση. Η άμεση κατεδάφιση του φράγματος κατέστη δύσκολη, λόγω του ότι το φράγμα είχε υπερχειλίσει (1,2,3,4).

Σύμφωνα με το συμπέρασμα μελέτης, την οποία ανέθεσε το ΤΑΥ σε εταιρεία, σε σχέση με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ενδεχόμενη κατεδάφιση του φράγματος, η διατήρηση του φράγματος, κρίθηκε, τη δεδομένη στιγμή, ως η βέλτιστη επιλογή. Το Ταμείο Θήρας διαφώνησε με τη θέση αυτή, ωστόσο το Τμήμα, το οποίο βάσει του Νόμου 79(I)/2010 έχει πλέον την αποκλειστική αρμοδιότητα για ρύθμιση του θέματος, υιοθέτησε το συμπέρασμα της μελέτης και έγινε εισήγηση για επιβολή πρόσθετων όρων στην ανακληθείσα πολεοδομική άδεια του 2006 (1,2,3,4).

Το ΤΑΥ, το 2012 προώθησε αίτημα της εταιρείας για έγκριση της χρήσης νερού από το φράγμα για σκοπούς κάλυψης των αρδευτικών αναγκών των γηπέδων γκολφ της, κατά παρέκκλιση της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Στην επιστολή αυτή αναφέρεται ότι μπορεί να εγκριθεί αδειοδότηση της χρήσης νερού από το φράγμα για την κάλυψη των αναγκών άρδευσης των γηπέδων γκολφ της εταιρείας, νοουμένου ότι το κόστος του νερού από το φράγμα δεν θα είναι χαμηλότερο από το κόστος παραγωγής νερού από ιδιωτική μονάδα αφαλάτωσης και επομένως δεν θα τίθενται σε δυσμενέστερη θέση επενδυτές που θα κατασκευάσουν μονάδες αφαλάτωσης για την υδροδότηση των γηπέδων τους. Μάλιστα, το ΤΑΥ, με επιστολή του ημερομηνίας 05/03/2013 προς το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, εισηγήθηκε την επιβολή όρων στην άδεια που θα εκδοθεί, οι οποίες αφορούσαν, μεταξύ άλλων, την τήρηση των διατάξεων της νομοθεσίας για την ασφάλεια του φράγματος και την καταβολή στο ΤΑΥ τέλους υδάτινου πόρου και περιβάλλοντος αντίστοιχο με τις ποσότητες απόληψης, αρχικού ύψους €0,11/ m³. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η τιμή αυτή είναι σχεδόν η μισή αυτή που προέβλεπε η

αρχική και ακυρωθείσα πολεοδομική άδεια που δόθηκε για την ανέγερση του γηπέδου γκολφ, βάσει της οποίας η υδροδότηση της ανάπτυξης θα γινόταν με παραχώρηση νερού από το φράγμα Ασπρόκρεμμου, που θα αγοράζόταν στην τιμή των 20 σεντ/ m³ (1,2,3,4).

Η βιολογική του αξία είναι μικρή. Η βλάστηση που απαντάται στον υγρότοπο περιλαμβάνει δεντρώδη/ θαμνώδη είδη όπως *Tamarix* sp., *Pistacia lentiscus*. Στη πανίδα καταγράφηκαν τα ψάρια *Gambusia affinis*, ένα είδος αμφιβίου ο *Bufo viridis* και τα πτηνά *Columba palumbus*, *Alectoris chukar*, *Fulica atra*, *Corvus monedula*. Με βάση το Σχέδιο Διαχείρισης της περιοχής ο Υδατοφράκτης θεωρείται σημαντική περιοχή για τον νυκτοκόρακα *Nyctocorax nyctocorax* και την αλκυόνη *Alcedo atthis*.

Στη λεκάνη απορροής υπάρχουν τα γήπεδα golf του Secret Valley επίσης υπάρχουν αρκετές εκτατικές καλλιέργειες και γίνεται χρήση λιπασμάτων.

Μικρό μέρος του Υδατοφράκτη εμπίπτει στην Ειδική Ζώνη Διατήρησης και Ζώνη Ειδικής Προστασίας του δικτύου Natura 2000 «Χα Ποτάμι» (5), ενώ βρίσκεται εξ'ολοκλήρου εντός των ορίων της αντίστοιχης Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά (6).

Περίοδος αναφοράς πρωτογενών δεδομένων: 04/06/2014:

Απογραφείς: Κ. Μιχαήλ, Μ. Βίκτωρα

(1) Έλενα Χατζηχαράλαμους (συντονίστρια έκδοσης). 2009. Σχέδιο Διαχείρισης της περιοχής CY4000002 «Χα-Ποτάμι». Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων- Υγροτόπων- Υπηρεσία Περιβάλλοντος. Θέρμη. 161 σελ. +13 Χάρτες.

(2) Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (2011). Εφαρμογή των Άρθρων 11, 13 και 15 της Οδηγίας Πλαίσιο Περί Υδάτων (2000/60/ΕΚ) στην Κύπρο. Παράρτημα II- Αναλυτικό Πρόγραμμα Μέτρων.

(3) Πρωτοβουλία για τη Διάσωση των Φυσικών Ακτών (2014). Το Μυστικό Έγκλημα της Μυστικής Κοιλιάδας: Παράνομο Ιδιωτικό Φράγμα και Ανάπτυξη Γηπέδων Γκολφ στο Χα-Ποτάμι.

(4) Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας (2012). Ετήσια Έκθεση 2011. Κυπριακή Δημοκρατία.

(5) BioCYPUS (2009). Electronic database. Department of Environment. Ministry of Agriculture Natural Resources and Environment.

(6) Hellicar M., Anastasi V., Beton D., Snape R. (2014). Important Bird Areas of Cyprus. Birdlife Cyprus, Nicosia, Cyprus.

Βιβλιογραφική Παραπομπή στο Υγροτόπιο Κύπρου:

Παπαθεοδούλου Α., Σεργίδης Λ., Μιχαήλ Κ., Emirzade T., Βίκτωρα Μ., Αναστάση Α. 2015 - (συνεχής ενημέρωση): Υγροτόπιο Κύπρου- Απογραφή των Κυπριακών Υγροτόπων. Δημοσιεύεται στο <http://www.cypriuswetlands.org>, πρόσβαση [ημερομηνία].

Γενικές πληροφορίες

Βασικές πληροφορίες

Τοποθεσία υγρότοπου:	Εσωτερικός
Τύπος υγρότοπου:	Τεχνητός
Φυσικός / Τεχνητός:	Υδατοφράκτης
Περιοχή (Ha):	6.56170
Hydrological interaction with other wetland:	Όχι -
Αλατότητα νερού:	Γλυκό
Είσοδος γλυκού νερού:	Λεκάνη απορροής (από κατακρημνίσματα)
Επιφανειακή έξοδος νερού:	Έξοδος ελεγχόμενη από υπερχειλιστή
Ελεύθερη επιφάνεια νερού (%):	> 95
Υδροπερίοδος:	Μόνιμη

Γεωγραφική πληροφορία

Επαρχία:	ΠΑΦΟΣ
Municipality/Community:	ΚΟΥΚΛΙΑ ΠΑΦΟΥ
Coordinates (WGS84):	32.625530 E - 34.699040 N

Βιολογική σημασία

Βιολογική σημασία:	Μεσαία
---------------------------	--------

Ramsar wetland types

Τύπος Ramsar	Κάλυψη (%)
2 -- Λιμνούλες αγροκτημάτων για άρδευση φυτών και εξασφάλιση νερού σε ζώα καθώς και μικρές δεξαμενές (< 80 στρέμματα)	> 95

Καθεστώτα προστασίας και άλλοι χαρακτηρισμοί

Καθεστώς προστασίας

Κατηγορία καθεστώτος προστασίας	Υποκατηγορία καθεστώτος προστασίας	Ονομασία περιοχής	Κωδικός	Κάλυψη (%)	Νομοθεσία
Περιοχή Natura 2000	Ειδική Ζώνη Διατήρησης	ΧΑ - ΠΟΤΑΜΙ	CY4000002	2	
Περιοχή Natura 2000	Ζώνη Ειδικής Προστασίας	ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΧΑ - ΠΟΤΑΜΙ	CY5000010	2	
Πολυεδαμικό καθεστώς	Άλλο		Z3	64	

Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά

Κωδικός IBA	Ονομασία περιοχής	Κάλυψη (%)
12021	Ποταμός Χα-Ποταμι	100

Οικοσυστημικές Υπηρεσίες, Δραστηριότητες & Επιπτώσεις

Οικοσυστημικές Υπηρεσίες

Τύπος Οικοσυστημικής υπηρεσίας	Οικοσυστημικές Υπηρεσία	Κλίμακα Οφέλους	Σημαντικότητα
Προμηθευτικές υπηρεσίες	Γλυκό νερό		
Υποστηρικτικές υπηρεσίες	Παροχή ενδιαιτημάτων		

Δραστηριότητες στον υγρότοπο

Δραστηριότητες	Ένταση
853 = διαχείριση της στάθμης του νερού	Μεσαία

Δραστηριότητες στη λεκάνη απορροής

Δραστηριότητες	Ένταση
105 = εκτατικές καλλιέργειες	Μεσαία
120 = Χρήση λιπασμάτων	Μικρή
502 = οδικό δίκτυο	Μικρή
601 = γήπεδο γκολφ	Μεγάλη

Οικότοποι & Βλάστηση

Τύποι βλάστησης

Τύπος βλάστησης	Κάλυψη (%)
Θαμνώδης / Δενδρώδης	26 - 50

Είδος

Χλωρίδα

Είδος	Κυριαρχία	Reference
Pistacia lentiscus	Παρόν	Κ. Μιχαήλ, Μ. Βίκτωρα, 04/06/2014
Tamarix sp.	Κυρίαρχο	Κ. Μιχαήλ, Μ. Βίκτωρα, 04/06/2014

Πανίδα

Πτηνά	Πληθυσμός	Κατάσταση φωλιάσματος	Αναφορές
Nycticorax nycticorax (L., 1758)			EKBY 2009
Columba palumbus (L., 1758)	1-10		Κ. Μιχαήλ, Μ. Βίκτωρα, 04/06/2014
Alcedo atthis (L., 1758)			EKBY 2009
Alectoris chukar (J.E.Gray, 1830)	1-10		Κ. Μιχαήλ, Μ. Βίκτωρα, 04/06/2014
Fulica atra (L., 1758)	10-100		Κ. Μιχαήλ, Μ. Βίκτωρα, 04/06/2014
Corvus monedula (L., 1758)	1-10		Κ. Μιχαήλ, Μ. Βίκτωρα, 04/06/2014
Αμφίβια		Παρουσία στον υγρότοπο	Αναφορές
Bufotes viridis (Laurenti, 1768)			Κ. Μιχαήλ, Μ. Βίκτωρα, 04/06/2014
Ψάρια		Παρουσία στον υγρότοπο	Αναφορές
Gambusia affinis (S. F. Baird & Girard, 1853)			Προσωπική Επικοινωνία, 04/06/2014

Αναφορές

Biocypus (2009). Electronic Database

Έλενα Χατζηχαράλαμπος (συντονίστρια έκδοσης). 2009. Σχέδιο Διαχείρισης της περιοχής CY4000002 «Χα-Ποτάμι». Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων- Υγροτόπων- Υπηρεσία Περιβάλλοντος. Θέρμη. 161 σελ. +13 Χάρτες.

Hellicar M., Anastasi V., Beton D., Snape R. (2014). Important Bird Areas of Cyprus. Birdlife Cyprus, Nicosia, Cyprus.

Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας (2012). Ετήσια Έκθεση 2011. Κυπριακή Δημοκρατία.

Πρωτοβουλία για τη Διάσωση των Φυσικών Ακτών (2014). Το Μυστικό Έγκλημα της Μυστικής Κοιλιάδας: Παράνομο Ιδιωτικό Φράγμα και Ανάπτυξη Γηπέδων Γκολφ στο Χα-Ποτάμι.

Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (2011). Εφαρμογή των Άρθρων 11, 13 και 15 της Οδηγίας Πλαίσιο Περί Υδάτων (2000/60/EK) στην Κύπρο. Παράρτημα III- Αναλυτικό Πρόγραμμα Μέτρων.

Αντιπροσωπευτική φωτογραφία & Χάρτης

PAF018

ΥΔΑΤΟΦΡΑΚΤΗΣ SECRET VALLEY ΧΑ ΠΟΤΑΜΙ /

SECRET VALLEY HA POTAMI RESERVOIR

Πρόγραμμα απογραφής των υγροτόπων της Κύπρου/ Inventory of the wetlands of Cyprus

Δεδομένα Χάρτη: Google, CNES/Astrum

Map Data: Google, CNES/Astrum

 Όρια Υγρότοπου/ Wetland's Boundaries

TERRA CYPRIA
Το Κέντρο Ιατρικά Προσταγείας Τον Περιβάλλοντος
Της Στήλης Κοινωνικών Φορέσεων
Κέντρο Ζώνης Κοινωνίας Υγείας

ΥΓΡΟΤΟΠΙΟ
Κύπρου